

IN NOMINE JESU! 3
DISPUTATIO THEOLOGICA V/
De

ANGELIS:
DEI O. M. Auxilio

ET

*Amplissima facultatis Theologicae adplausu, in Regia,
Ad Auram, universitate,*

P R Æ S I D E,

E N E V A L D O S V E N O N I O,

Q. G. Al. S. S. Theol. Doct. & P. P. nec non

h. t. Acad. R E C T O R E Magnifico, &
Reg. Alum. Ephoro adcuratissimo,

R E S P O N D E N T E,

S V E N O N E I A C. F A G E L I N O

Publicæ disquisitioni subiicienda

*Ad Diem 25. April. Anno g. 1662. in Audit. Maxi-
mo, horis antemeridianis.*

A B O Æ,

Impressa à P E T R O H A N S O N I O Acad. Typ.

25

Generoso, Nobilissimis, Humanissimis & Doctissimis

Dominis-Juvenibus,

DN. SIMONI Rosenberg /

Juniori, Domino de Säby / Slogholm & Fröd &c.

Domino benignissimo.

DN. HENRICO Landzenfelde /

Hæreditario de Kiär / Forsö & Halleboo /

Fautori certissimo.

VIRIS

Itèm Prudentiâ, æquitate & solertiâ probatiss.

Dn. Andreæ Michelson Lindula /

in inelytâ Civitate Aboënsi mercatori eximio.

Dn. Henrico Hendrichson Verd /

â ratione redituum in Fagerstås solertissimo.

Dn. Iohanni Bachster / in prædi-

Civitate mercatori inelyto.

Dn. Iacobo Bachster / ibidem Ne-

gotiatori laudato.

Dominis, fautoribus & benefactoribus suspiciendis,

honorandis, colendis, in grati animi Tesseram

Hac disputatio offertur atq; dicatur submissè,

officiosè & amicè à

Sven. Fagelino, Respond.

COLLEGIUM THEOLOGICUM
DISPUTATIO SYNOPTICA VI.DE
ANGELIS.

PRÆSIDE,

ENEVALDO SVEN. Q. G. Al. S. S. Th. D.

& Prof. P. nec non h. r. Inspect. Al. Regionum.

Respond. SVENONE JAC. FAGELINO, VVex:â Smolando.

Examinanda Aboæ, in Audit. Max. ad diem 25. April. A. g. 1662.

THESES. I.

CUM Deus O. Max. in gubernatione hominum, utatur ministerio Angelorum, ceu servorum, in auxilium bonis, malis verò in supplicium; haud incommodè loco de providentiâ subijcitur doctrina de Angelis: quos verè existere, ratio experienciâ & effectibus ἐν ἐνεργησὶ μένους probabiliter discit; E revelatione verò Scripturæ S. evidentè persuasum habet, utpote de eorundem, α. Nominibus, β. officijs γ. Apparitionibus, δ. Bonorum constantiâ, & ε. Ἀποσασία malorum. Ut meritò abominandi fuerint *Saducei* negantes resurrectionem & Angelos, imò quosvis Spiritus creatos, Act. 23: 8. Quos æquiparant hodiè præter Anabaptistas docentes non esse peculiare creaturas, quæ vocantur Angeli, Epicurei multi & athei planè, qui ita se gerunt ac loquuntur, ac si neq; vita neq; mors æterna restaret; quorum propterea damnatio justa est, Rom. 3: 8.

II. Et quamvis in historiâ creationis, Gen. 1. descriptâ, nulla fiat mentio Angelorum; hos tamen tanquam Dei ministros, à Mose introductos, Gen. 3: 24. unâ cum alijs rebus, intra ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου illud, ex nihilo creatos esse, minimè dubitandum est. conf. Gen. 2: 1. 2. 3. Psal. 104: 4. Heb. 1: 7. Col. 1: 16.

III. Nomen *Angeli*, ex origine vocis τὸ ἀγγέλ-
λαι, quod significat *mittere* vel ad præsidium vel ser-
 vitium, non *Natura* sed *Officij* esse constat, ut observâ-
 runt B. patres, Ambros. in c. 1. Heb. & Augustin, in
 Pl. 104. alijque.

IV. Ὁ μόνυ μου esse vocem hanc è diversis signifi-
 cationibus liquet; tribuitur enim 1. *Angelo increato*, Fi-
 lio Dei, qui dicitur *Angelus a.* Quia etiam ante incar-
 nationem suam, missus est ad annunciandum volunta-
 tem patris: nunquam enim non mediatorio munere
 perfunctus est, Pl. 110:4. Heb. 5:6.c.9. β. Quia eundem in
 plenitudine temporis mittendum fore Spiritus S. pau-
 latim voluit inculcare, Gen. 16: 7. 10. 13. c. 21: 17. c. 22: 11.
 c. 31: 11. c. 32: 24. Conf. Osee 12: 3. Gen. 48: 15. 16. Exod.
 3: 2. c. 14: 19. c. 23: 20. c. 33: 2. Num. 20: 16. Jud. 6: 12. c.
 13: 3. 18. Esa. 9: 6. Ubi juxta LXX. interpp. Ἄγγελος,
 τῆς μεγάλης βελῆς appellatur. c. 63: 9, Angelus faciei
 Domini. Mal. 3: 1, Angelus testamenti. λόγος ἐσαγγε-
 λω nomen Angeli tribuitur Apoc. 7: 2. c. 8: 3, seqq. c.
 10: 1. c. 18: 1. c. 20: 1, &c.

V. In quibus locis per Angelum Filium Dei intelli-
 gi probant α. Nomen Deo vivo & vero proprium *Jehovah*, β. *Attributa* soli Deo competentia. γ. *Cultus*
 religiosæ adorationis. δ. *Opera* merè divina. Quocir-
 ca teneanda est Regula Basilij Lib. 2. contra Eunom.
Quotiescunq; vel nomen Jehovah, vel divina opera, & di-
vinus cultus, Angelo in scripturâ tribuitur, ibi intelligendus
Dei Filius. Quasi verò non possit contra Arianos de-
 fendi divinitas Filij Dei, nisi contra scripturam apparitio
 τῆς λέξε in V. T. sub assumptâ quadam temporali for-
 ma, impugnetur, & peculiare perturbatis conscientijs
 eripia-

eripiatur solatium? quod ipsum quâ iustificacione conscientie moliantur *Helmstadienses*, ipsi viderint.

VI. 2. Spiritibus creatis, cum bonis, Gen. 19: 1. seqq. c. 24: 7. &c. tum malis, 1. Cor. 6: 3. Apoc. 7: 1. 2. c. 9: 14. 15. 3. Ministris Ecclesie in communi, Esa. 33: 7. Mal. 2: 7. Apoc. 1: 2. 3. qui angeli dicuntur, quia legatione funguntur pro Christo, 2. Cor. 5: 20. 4. Johanni Baptistæ singularitèr, Mal. 3: 1. Matth. 11: 10.

VII. *Angeli sunt substantia Spirituales, completa, à Deo creata, ut eum celebrarent ejusq. voluntatem exsequerentur*, Ps. 103: 20. 21. Ps. 104: 4. Ebr. 1: 14. Job. 41: 24. 2. Pet. 2: 11. &c.

VIII. α. Efficiens Angelorum est Solus Deus trinus Gen. 2: 11. Igitur perfecti sunt coeli & terra & omnis EXERCITUS eorum, complevitq; Deus die 7. opus suum: Angeli autem sunt exercitus Deum adorantes, Neh. 9: 6. Gen. 28: 21. Luc. 2: 13. conf. 2. Reg. 6: 17. Ps. 103: 21. & Ps. 148: 2. Non ergò Angeli inferiores à superioribus creati sunt, ut quidam delirarunt hæretici, *Valentiniani* sc. & nonnulli alij apud Jren. L. 1. c. 1. & Epiph. T. 11. L. 1. hæres. 23. Non meliores è Papiſtis sunt, qui angelos longè ante sextiduum Mosaicum creatos esse contendunt.

IX. Quanquam Angeli conceptu quidditativo, ut vocant, tum communi tum proprio gaudeant, adeoq; ex genere & differentiâ compositi sint, non tamen è Materiâ & Formâ constant, neq; pro formis haberi possunt, quia nullum corpus naturâ suâ informant, sed cum corporibus uniuntur nonnunquam, fit id solum *αγασαστινός*: quin siquidem spiritus sunt finiti, rectè dicuntur compositi ex actu & essentiâ: ex naturâ & persona-

litate; ex subjecto & accidente; ex actu & potentiâ: solus enim Deus quippè actus purissimus, expers omnis compositionis est.

X. *β. Finis Angelorum resp. Dei est ejusdem celebratio; resp. sui est Dei fruitio; resp. hominum est Ministerium ipsis præstandum, Job. 38: 7. Ps. 103: 21. Ps. 104: 4. Ebr. 1. 14. Creati ergo sunt Angeli, ut principatum suum servarent, non ut illum dereliquerent & peccarent, Jud. v. 6. ideoq; damnantur quòd defecerint, 2. Pet. 2: 4. Non autem absoluto quodam decreto ad malum erant à Deo ordinati: quod contra Calvinianos notandum.*

XI. *Attributa Angelorum, & quidem interna eaq; immediata sunt α. Immortalitas, sed dependens & naturalis; cum solus Deus habeat ᾱdivinam absolutam, 1. Tim. 6: 16. Mutabilitas ergò ista, de quâ mentio fit Job. 4: 18. c. 15: 15. Intelligenda est comparatè, nempe respectu Dei absolutè omnia potentis, β. Vita, ad quam pertinent intellectus & voluntas. Cognoscunt Angeli quodvis peculiaritè & distinctè, per diversos conceptus, apprehendendo, componendo, dividendo, differendo, & unum ex alio concludendo: quamvis enim intellectus eorum humano sit perfectior, finitus tamen est. Voluntatis non solùm actus, volitio, appetitio, sed & proprietas, nempe libertas, Angelicæ naturæ inest; de quibus omnibus prolixè magis quam utilitèr disputant Scholastici. Mediata sunt Scientia 2. Sam. 14: 20. Et potentia, Psal. 103: 20. 2. Reg. 19: 35. Plura tamen sunt quæ non possunt neq; sciunt, quam quæ sciunt aut possint: quæ proinde merè contingentia sunt, in*

dubitatō scire non possunt : nec cogitationes hominum, nisi à seipsis suggestas, vel divinitus revelatas : è signis tamen externis multa probabiliter colligunt, quippè Latinis intelligentiæ dicuntur, Græcis *Δαιμόνεις* ; Deum verò cognoscunt non solum naturaliter sed etiam supernaturaliter, ut patet Matth. 8: 29. Eph. 3: 10. 1. Pet. 1: 12. Cognoscunt seipsos, unus alterum, objecta immaterialia & materialia, universalia & singularia ; siquidem hæc omnia anima humana cognoscit : sed in alterâ vitâ erimus quoque, quoad cognitionem *ισάγγελοι*, 1. Cor. 13: 10. Solus autem Deus *καρδιογνωστος* manet 1. Sam, 16: 7. 1. Paral. 29: 9, Ps. 7: 10. Jer. 11: 20.

XII. Potentia Angelis quamvis maxima sit, creare tamen aliquid ex nihilo non possunt, nec statum rerum immutare ex seipsis: requirunt enim talia opera virtutem infinitam; nec quæ volunt semper exsequi valent: Unde nec miracula patrare virtute propriâ possunt; quippè solius Dei id operis est, Ps. 72: 18.

XIII. Externa Attributa sunt, *α. Ævum*, solus Deus enim est æternus; à tempore autem distinguitur duratio creaturarum naturâ suâ indefectibilem, & à Philosophis æviternitas appellari solet. *β. Ubietas*, juxta quam Angeli propriè non sunt in loco per circumscriptionem, quia non sunt corpora, nequè ubique, quod solius Dei est; sed in certo spatio, per designationem seu definitivè; ita tamen ut plures in uno πῆ simul esse queant, ut probat *B. Gerhardus* exemplo legionis in uno homine, Luc. 8: 30: dicuntur enim circumire, Job. 1: 7. c. 2: 2. 1. Pet. 5: 8, hoc est uno spatio relicto aliud occupare.

XIV. Dividuntur Angeli ratione ordinis, in superiores & inferiores, Luc. 11: Mar. 9: Rom. 8: 38. Eph. 1: 21. Col. 1: 16, 1. Thes. 4: 16, 1. Pet. 3: 22. Respectu qualitatis & status, in *Bonos & Malos*. Conditi quidem omnes sunt boni, justi & sancti; ita tamen, ut illâ arbitrij sui libertate abuti, & se ad malum inclinare potuerint, Job. 8: 44.

XV. Boni Angeli jam dicuntur Spiritus qui bonitatem, ad quam initio fuerunt creati, non modo retinuerunt; sed & in bono ita sunt confirmati, ut in æternum amplius non excidant: Erimus enim illis similes in alterâ vitâ, ubi semper manebimus cum Domino, Matth. 22: 30, 1. Thes. 4, v. penult. quinimò vident faciem Dei semper, Matth. 18: 10. Ideoque S. Paulus Judice *B. Chemnitio*, electos, vocat Angelos, 1. Tim. 5: 21.

XVI. Horum varios scriptura nuncupat ordines, à speciebus, quibus apparuerant, appellationes adeptos, *a. Cherubin* vocantur, apparentes formâ aliquâ, vel humanâ vel alia: *Cherub* enim significat imaginem alatam, sive hominis, sive bovis, leonis, aquilæ. Exod. 25: 18. 19. 20. 2. Par. 3: 10. 11. 12, 13. Ezech. 1: 10. c. 10: 14. Matth. ult: v. 5. Apoc. 14: 6. *β. Seraphin* vocantur, cum manifestantur in specie ignis, luminis & radiorum, Esa. 6: 2. Ps. 104: 4. Aliàs *uriel*, Dan. 7: 10. conf. Matth. 28: 3. Luc. 2: 9. Conf. B. Luth. in 3. cap. Genes. *γ. Throni*, Dominationes, potestates, virtutes, principatus, Archangeli & Angeli, sunt Nomina inde sumpta, quia sunt exercitus Dei pollentes virtute & autoritate magnâ ad exsequenda mandata divina, Col. 1: 16; Ps. 103: 20. Hinc nomina illa heroica, Mi-

ea, Michaël, Gabriel, Raphaël &c. Nec omnes homines sunt angelicarum visionum capaces, sed qui id donum à Deo O. Max. tanquam speciale privilegium acceperunt, 2. Reg. 6: 17. Dan. 10: 8.

XVII. Natura bonorum Angelorum in hisce officij partibus, prælucente face verbi divini, consistit: stare in veritate, Joh. 8: 44. videre faciem patris, Matth. 18: 10. Gaudere & gratulari sibi de intuitu Mysteriorum divin. 1. Pet. 1: 12. Eph. 3: 10. hinc lingvæ Angelorum, 1. Cor. 13: 1. Adorare & celebrare Deum ejusq; jussa capessere, Esa. 6: 3. Heb. 1: 6. Adstare & Ministrare Deo, Dan. 7: 10. Excubare pro salute fidelium, Ps. 91: 11. Heb. 1. v. ult. Animas piorum deportare in sinum Abrahamæ, Luc. 16: 22. Et tandem judicij Christo adstare in extremo judicio, Matth. 13: 49. 50. &c. Ideoq; sortiti sunt excellentissima nomina, quod vocitantur Angeli sancti, Matth. 25: 31. Mar. 8: v. ult. Luc. 9: 26. Angeli cœlorum, Matth. 24: 36. Gal. 1: 8. Angeli Lucis, 2. Cor. 11: 14. Angeli Dei, Matth. 22: 30. Angeli Domini, Matth. 1: 20. Angeli virtutis, 2. Thes. 1: 7.

XVIII. Mali Angeli sive Diaboli, sunt Spiritus à Deo in eadem, quâ cæteri integritate, justitiâ & sanctitate creati; sed ab opifice suo liberè averſi & ipsius hostes facti; atq; ob hoc, in æternam damnationem, unde nulla est redemptio, præcipitati. Conf. Job. 4: 18. Joh. 8: 44: 2. Pet. 2: 4. Judas v. 6.

XIX. Unde magna secuta ac incredibilis ipsorum naturæ depravatio est, ut non possint non semper horribiliter delinquere & peccare; Antea habebant partem fortis sanctorum in luce, Col. 1: 12. nunc verò ne videant faciem patris in perpetuas tenebras demersi sunt,

ut lo-

ut loquitur S. Petrus, conf. Apoc. 12: 9. Summa: diabolus *ὁ βάλλας* & traducit, imò ab initio peccat, 1. Joh. 3: 8. Unde appellantur Spiritus mali, Act. 19: 12. 13. Spiritus immundi, Luc. 11: 24. Spiritus erroris & vertiginis, 1. Tim. 4: 1. Spiritus infirmitatis, Luc. 13: 11. Satan, Diabolus, Serpens antiquus, Draco, Angelus Satanæ, Apoc. 12: 9. 2. Cor. 12: 7.

XX. Primum peccatum malorum spirituum fuit abusus liberi arbitrij & superbia, cujus appetitum primis parentibus serpens obsessus instillavit, nempe *ἁπλοῦς θεόσεως* ac divinitatis assequendæ libidinem, Gen. 3: 5. Job. 41: 25. Studia malorum angelorum sunt operibus bonorum adversaria.

XXI. Qui censent etiam Malos Angelos per Christum esse reformatos, ita ut multi post ejus adventum resipuerint, & Deo reconciliati fuerint, *Photinianizant*: Hi enim sectarij mutuati sunt hunc errorem ab *Origene*, qui Diabolos purgandos & luci restituendos esse affirmare cœpit: quod dogma per ejusdem discipulos postea latè propagatum fuit: de quo *Augustinus* libro contra *Priscillianistas* & *Origenistas* c. 5. Tom. VI. pag. mihi 140. Lit. A. B. ita disserit: Quantum possum ego, commoneo, ut de Diaboli angelorumq; ejus correctio ne, & in pristinum statum reparatione sapere nihil audeas: non quia Diabolo & Dæmonibus invidemus, & eo modo quasi vicem malevolentia illis rependimus; cum illi non ob aliud, nisi invidentiæ stimulis agitati, nostra itinera, quibus in Deum tendimus, perturbare conentur: sed quia ultimæ sententiæ summi & veracissimi judicis ex nostrâ præsumptione nihil addere debemus. Hæc ille, conf. Heb. 2: 16. Neq; enim ipsi satisfacere pro peccatis suis possunt, neq; Christi etsiam satisfactio ad illos pertinet, qui non angelos sed semen Abrahamæ assumpsit, Neq; aliud *λύτρον* inveniri potest. Proinde manent vinculis æternis sub caligine inferorum reservati, Jud. v. 6. Et licet nunc quoq; suas persentiscant penas, tamen longè atrociora in extremo die supplicia subibunt, Mat. 8: 29. c. 25: 41. 2. Pet. 2: 4. Fabula proinde est, quæ de citharædo nuncio salutis diabolorum circumfertur. Quod etiam Christus ante passionem suam itidem fuerit diabolorum Dominus, & non solum postea, agnoverunt ipsimet Matth. 8: 29. Quod contra Eufedimum & Socinianos observandum. Tantum de Angelis. I. N. I.

Ad Eximium Juvenem, RESPONDENTEM,
Dn. SVENONEM FAGELINUM
amicum & consanguineum dilectum;

Condidit angelicas verbi virtute catervas,
Obsequiſq; hominum juffit adesse Deus,
Seu punire malos, seu vult defendere ſanctos,
Ad Domini imperium turba parata ſui eſt;
Atq; Agno Potior mactato ab origine mundi
Servit, & humanis officioſa bonis.
Caelicis etiamnum Eccleſia tuta miniſtris,
Nudatos enſes in ſua colla fugit,
Interitumq; videt multorum leta malorum,
Atq; inter ſpinas, ut roſa verna, viget.
Nec ſecus ac circa frondosum ſurgit idumen,
Et contra impoſitum palma repugnat onus:
Sic quoq; preſſa malis celfas ſe tollit in auras,
Et fit ſub magno pondere viva magis;
Quam quamvis hominum truculenta potentia vexat
Opprimit & variis membra puſilla modis:
Angelicis adjuta tamen deſenſaq; bellis,
Contra hoſtes repetit pulchra trophaea ſuos.
Hac tibi materies conducat, mi Fageline,
ſoſpitet atq; tuum nuntius almus iter!

L. Mq;
P R A E S E S.

Politiffimo & ingenioſiſſimo,
DN. FAGELINO, Respondenti, amico meo dilecto;

Nobilis illa Dei, quam primo condidit ortu,
Ecce creatura eſt Angelus iſq; bonus!
Ut Deus eſt bonus & ſapiens, ſine crimine caſus;
Sic has virtutes ſpiritibusq; dedit,

Lucifer ast, qui se Dominopreferre volebat,
Detrusus caelo est cum legione sua.
Stantes in bonitate sua stabilivit in xyum,
Ut nunquam cedant de statione sua.
Res incorporea est levibusq; simillima ventis
Angelus haud oculis conspicienda tuis.
O homo ne pecces, custos tuus Angelus adstat!
Tristis, & accusat te Angelus ecce malus!
Mens tua te mordet male sana urgetq; fateri
Et Rhadamanti instar Tisiphonesq; quatit;
Quolibet ergo loco, tibi discas Angelum adesse;
Angulo ut in cuncto sic verearis cum.

*Hoc octosticho avrooxedias i gratia
lari volui,*

ERICUS JUSTANDER, P. P. Abox
& h. t. Reg. Alum, inspector.

MEntem cum polias unda de flumine sacro;
Qua te laude feram! dic mihi qua potero!
An laudem studium? vigilem num pergere poscam?
Non me posse scio, dextima quippe probas,
Volvit est a nostris oculis Fageline remotam
Materiam, surgat nomen! ad astra volet!
Terrena est linguas, habeas caelestia celsa,
Angelicus catus Ti comes ipse canet.

Israël Kroof Nielson.

EN lymphis Sophiae madefactus mi FAGELINE!
Pergere non cessas, sed per Themidosq; canales,
Israëlis crebro nectar bibis irriguumq; ;
Quod Specimen monstrat, tua, quod fert Ingeniosum,
Docta Minerva, sacris ex fontibus ecce docendo
Spiritus Angelici quid sint, quid pneymata sancta!
Ausibus his grator! sacra studia sedulus urge,
Quae serit auxilio summi Regnator Olympi!

Olaus Vallinus.